

Länsi-Kymen Kulttuuritieyhdistys ry

Moisiontie 163, 47200 Elimäki

Rek.nro 212.328 Y-tunnus 2620175-9
info@lansi-kymenkulttuuritie.fi

Uutistiedote 22.6.2017

litin Filmifestivaalin vanhoissa elokuvissa Kymijoki näyttäytyy kohtalokkaampana kuin Suomen 1900-luvun alun kuvataiteessa

Henkilödraama on olennaisin osa teatteri- ja elokuvataidetta. Se havainnollistuu hyvin selvästi, kun nähdään, kuinka suuresti toisistaan eroavia tunnetiloja Kymijoen koskien näkymät 1920- ja 1930-luvun kotimaisissa elokuvissa herättävät katsojissa verrattuna jopa aivan samoilta rantaniemekkeiltä maalattuihin *Kymijoki Suomen taiteessa* -näyttelyn saman ajan ja sitä edeltäneiden vuosikymmenten taide-teoksiin.

Luodakseen meille draamakaarien ja samaistumisen laituripaikkoja elämänvirran varteen ”elävät kuvat” tarvitsevat ihmisiä, kun taas klassisen ja modernimmankin kuvataiteen Kymijoki-aiheiset maalaukset 1800-luvulta ja 1900-luvun alkupuolelta peilaavat meille suuren virran koskia ja joen näennäistä hiljais-eloä useimmiten luonnon ja elinympäristömme kuvauksen näkökulmasta ilman ihmiskuvausta.

Kuva- ja elokuvataiteemme kautta Kymijoki on piirtynyt mieliimme tärkeänä suomalaisen maisemakuvaston osana, ja suuri virta on tarjonnut ihmisille ajan saatossa elannon mitä erilaisimmin tavoin.

Elokuvia esitetään heinäkuun kahtena ensimmäisenä viikonloppuna

litin Filmifestivaalilla esitetään heinäkuun kahden ensimmäisen viikonloppun aikana yhteensä viisi vuosina 1909-1999 filmille kuvattua dokumentaarista elokuvaa ja viisi vuosina 1923-1939 Kymijoella kuvattua draamaelokuvaa. Tapahtuma on osa Suomi 100 -juhlavuoden ohjelmaa. Esityspaikkoina ovat **Ravilinnasali litin Kausalassa** 2. ja 9.7. sekä edellä mainitun Kymijoki-teemaisen taidenäyttelyn järjestäjä **Kuusankoskitalo Kouvolassa** 1. ja 8.7.2017.

Mankalankosket litissä houkuttivat tunnettujen taidemaalareittemme ja oopperaulajiemme sekä ensimmäisten elokuvantekijöittemme lisäksi jo 1900-luvun alkuvuosina matkailijoita Euroopan eri osista.

Suomea esitelleisiin dokumentaariin ”elävien kuvien” esityksiin Mankalan koskia käytiin filmaamassa litissä jo vuosina 1909-1910. Tallenteet kuvattiin **K.E. Ståhlbergin**, maamme ensimmäisen presidentin K.J. Ståhlbergin serkun Helsinkiin perustaman valokuvaamo **Atelier Apollon elokuvakalustolla**.

Ståhlbergin 1910-luvun alussa työstämään maamme ensimmäiseen matkailumainoselokuvaan **Finland** sisältyi komeita näkymiä Mankalan koskilta. **Elokuvaa esitettiin mm. Berliinin suuressa matkailunäytelyssä vuonna 1911 Eero Järnefeltin** suurikokoisen, Helsingin rautatieaseman Eliel-ravintolan päätyseinän yläosan täyttävän **Koli-maalauksen** ja **Väinö Hämäläisen Mankalassa vuonna 1910 maalaaman kookkaan Koskivene Isokäyrässä -taulun rinnalla**.

Hämäläisen teos on näytteillä Kuusankoskitalossa 30.7. asti avoimena olevassa *Kymijoki Suomen taiteessa* -näyttelyssä vastapäätä Pekka Halosen Mankalankoski-maalausta.

Puheenjohtaja Anne Hasu
 Puh. 040 527 2799
moisionkartano@gmail.com

Varapuheenjohtaja Iina Helander
 Puh. 040 838 2084
 iina1011@hotmail.com

Sihteeri Pekka Hyvärinen
 Puh. 045 1762 822
pekkaolavi.hyvarinen@luukku.com

Ståhlberg ja taidemaalarit **Väinö Hämäläinen, Pekka Halonen** ja **Victor Westerholm** kävivät 1910-luvulla ikuistamassa Kymijoen voimakkaasti mutkitellutta Mankalan virtaa ja kuohuja samoilta rantaniemekkeiltä kuin v. 1923 **Erkki Karu** sekä hänen jälkeensä Mankalaan saapuneet 1920–1940 -lukujen monet muut kuuluisat suomalaisohjaajat, näyttelijät ja muut elokuvatuotannon ammattilaiset.

Mankalassa kuvattiin yli 10 elokuvaa ennen koskijonon patoamista 1940-luvun lopulla.

Mankalan jokirannat saivat kesäasukkaikeeseen 1900-luvun alkuvuosina jopa vakituisen taiteilija-yhdyskunnan. Sen aktiivijäseniä olivat mm. **Wäinö Sola**, aikansa tunnetuin suomalainen oopperatenori ja oopperaesitysten ohjaaja, sekä teatteritaiteen ammattilaiset **Kirsti** ja **Evert Suonio**.

Väinö Hämäläinenkin tutustui jokiretkillään heidän perheisiinsä.

Sola ja Suoniot toimivat järjestäjinä ja esiintyjinä myös **Hiidenvuoren Vihkiäiset** -nimisessä näytelmä- ja musiikkitapahtumassa 5.7.1914 litin muinaisen linnavuoren äärellä. Hiidensaareen kerrotaan saapuneen veneillä ja laivoilla tapahtuman yleisöksi peräti 3000 ihmistä. Tätä esityserinnettä jatkoi osaltaan mm. **Hella Wuolijoki** omistaessaan 1920 – 1930-luvuilla litissä Marlebäckin kartanon.

Nykyisin perinne jatkuu vuosittain litin Musiikkijuhlien öisellä ulkoilmakonsertilla Hiidenvuoren laella.

Wäinö Sola, Edvard Fazer, Aino Ackté ja **Oskar Merikanto** perustivat Helsinkiin v. 1911 **Kotimaisen oopperan**, josta Acktén siirryttyä vuonna 1912 perustamaan Savonlinnaan Oopperajuhlia tehtiin osakeyhtiö nimellä **Suomalainen ooppera** vuonna 1914. Suomalainen ooppera toimi vuoteen 1956 **Suomen Kansallisoopperan** edeltäjänä Aleksanterin teatterin rakennuksessa Helsingin Bulevardilla.

Ensimmäisessä koskenlaskukohtauksia sisältäneessä **Erkki Karun Koskenlaskijan morsian** -elokuvassa Koskenalustan Antin miespääroolia v. 1923 näytellyt oopperalaulaja **Oiva Soini** oli kiinnitetty Suomalaisen oopperan baritonisolistiksi v. 1921. Myöhemmin hän toimi myös Suomalaisen oopperan johtajana ja sen lisäksi Helsingin konservatorion (myöh. Sibelius-Akatemia) yksinlaulun professorina ja konservatorion johtajana.

Mainittakoon vielä, että Filmifestivaalin ohjelmistossa olevan, suurelta osin Kymintehtaalla vuonna 1927 kuvatun elokuvan **Vaihdokas ohjaaja Teuvo Puro** toimi myös maamme ensimmäisen näytelmäelokuvan **Salaviinanpolttajat** ohjaajana yhdessä taiteilijakreivi **Louis Sparren** kanssa vuonna 1907, ja että senkin elokuvan tuotti K.E. Ståhlbergin Atelier Apollo.

Hukkumisiin johtaneita veneonnettomuiksiakin sattui

Vuonna 1887 perustettu **Suomen Matkailijayhdistys** järjesti Mankalan koskien läpi satoja koskenlaskuretkiä matkailijoille ja **tuotteisti matkailureitin**, jonka alkuosalla matkattiin laivalla Lahden satamasta Vääksyn kanavan kautta Heinolaan, ja yöpymisen jälkeen Heinolasta pienemmällä Mankala-laivalla Kymijoen virtaamaa seuraten Konniveden eteläkärkeen litin Vuolenkoskelle.

Sieltä alkoi kapealla ja pitkällä koskiveneellä laskettava vauhdikas koskenlaskusuus, jonka vaarallisimmat kosket olivat **Tolppakoski, Vähäkäyrä** ja putouskorkeudeltaan suurin **Isokäyrä**, jonka kivien keskellä oli vain neljän metrin levyinen vuolaampi uoma.

Koskien alapuolelta matkailijat vietiin hevoskyydillä junaradan varressa olleelle Sitikkalan asemalle ja sieltä höyryjunakyydillä takaisin Lahteen.

Kesän 1911 viimeisen koskenlaskun matkailijoiden joukossa olivat mm. **arkkitehti Eliel Saarinen ja hänen Loja-vaimonsa** seurueineen. Veneen kaaduttua Saariset selviytyivät pahasti kolhiutuneina ja vettä yskien rantaan, mutta kaksi matkailijaa hukkui. Toinen heistä oli Saarisen työtoveri **Herman Geselliuksen** sisar ja toinen Pietarista koskiretkelle saapuneen ryhmän jäsen.

Seuraavana kesänä Juhannuksen alla sattui toinen paha onnettomuus. Sen seurauksena veneen perämies ja Heinolassa esiintymässä olleen **Ylioppilaskuoro Karjalan laulajien** kaksi jäsentä hukkui. Onnettomuudet huomioitiin uutisissa laajasti, ja turvatoimina koskista perattiin seuraavaa kesää varten muutamia pahimpia kiviä rannemmalle ja määrättiin pelastusliivit käyttöön kaikille venematkustajille. Matkailijayhdistys perui lopulta kesän 1913 koskiveneretket kokonaan, eikä niitä myöhemminkään ryhdytty järjestämään.